

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod anghysbell a gynhaliwyd ar 12 Gorffennaf. 2021.

Mae-r Agenda ar gael [yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael [yma](#).

Yn Bresennol: Cynghorydd V.J. Bailey (Cadeirydd); Cynghorydd G.D.D. Carroll (Is-Gadeirydd); Y Cynghorwyr: Mrs. S.M. Hanks, N.P. Hodges, K.F. McCaffer, M.J.G. Morgan, Mrs. S.D. Perkes, A.R. Robertson, N.C. Thomas ac M.R. Wilson

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr L.O. Rowlands and E. Williams.

207 CYHOEDDIAD -

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

208 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 16 Tachwedd, 2020 fel cofnod cywir.

209 DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

210 DIWEDDARIAD TGCH I AELODAU (RG) –

Diben yr adroddiad oedd rhoi gwybod i'r Aelodau am unrhyw ddatblygiadau neu faterion newydd o fewn y gwasanaeth TGCh a sut yr oeddent yn ymwneud â'r gwasanaethau a ddarperir iddynt.

PENDERFYNWYD - BOD yr adroddiad yn cael ei nodi.

Rhesymau dros y penderfyniadau

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

211 ADOLYGIAD O'R STRATEGAETH DATBLYGU AELODAU (PGD) –

Diben yr adroddiad oedd gofyn am farn y Pwyllgor ar y Strategaeth Datblygu Aelodau Etholedig a adnewyddwyd, fel y nodir yn Atodiad A i'r adroddiad ac yn amodol ar farn y Pwyllgor i gymeradwyo'r Strategaeth wedi'i hadnewyddu i ganiatáu iddi gael ei chyfeirio at y Cabinet i'w chymeradwyo a'i mabwysiadu. Roedd gan y Cyngor Strategaeth ar waith ers nifer o flynyddoedd gyda'r adolygiad diwethaf o'r Strategaeth yn cael ei gynnal yn 2016. Roedd gwaith adnewyddu arfaethedig ar gyfer y Strategaeth wedi'i raglennu ar gyfer 2020, ond oherwydd y pandemig byd-eang a'r heriau cysylltiedig a wynebir gan y tîm Gwasanaethau Democraataidd, gohiriwyd y gwaith i gyflawni'r adolygiad.

Dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Democraataidd wrth gyflwyno'r adroddiad fod y Strategaeth yn nodi'r dull a gymerodd y Cyngor o ran datblygu a chefnogi ei Aelodau Etholedig. Roedd adnewyddu'r Strategaeth hefyd yn cynnwys barn CLILC ar ei chynnwys gyda'r sylw a gafwyd bod y Strategaeth "yn gynhwysfawr, yn cwmpasu'r rhan fwyaf o'r meysydd sydd eu hangen yn arbennig o gryf o ran sicrhau bod hyfforddiant yn cael ei lywio gan anghenion yr Aelodau, yn fanylach na llawer a welwyd."

Nododd yr adolygiad fod y Strategaeth flaenorol, ar y cyfan, yn dal i fod yn addas i'r diben gyda'r prif themâu canlynol yn parhau i fod yn berthnasol:

- ymrwymiad i gefnogi anghenion datblygu'r holl Aelodau Etholedig er mwyn eu cynorthwyo i gyflawni'r rolau y maent yn ymgymryd â hwy yn ystod eu cyfnod yn y swydd
- proses ar gyfer nodi anghenion datblygu lleol a chenedlaethol, cyfunol ac unigol yr holl Aelodau; a
- darparu proses adolygu personol a oedd ar gael i bob Aelod ac a fyddai'n eu galluogi i adolygu a nodi eu hanghenion datblygiad personol.

Roedd y Strategaeth wedi'i hadnewyddu hefyd yn cynnwys gwybodaeth wedi'i diweddarau yn ymwneud â hyfforddiant hanfodol (gorfodol) a dymunol (nad yw'n orfodol) a oedd yn cwmpasu meysydd dysgu gyda'r nod o gefnogi Aelodau Etholedig i ymgymryd â'u rolau amrywiol. Mae'r Strategaeth ddiwygiedig bellach yn gysylltiedig â Fframwaith Cymwyseddau CLILC a ddiweddarwyd yn ddiweddar ar gyfer Aelodau Etholedig yn ogystal â disgrifiadau rôl Aelodau diwygiedig a oedd hefyd wedi'u diweddarau i adlewyrchu newidiadau o ran dyletswyddau, disgwyliadau ac ymddygiadau o ganlyniad uniongyrchol i gyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Roedd newidiadau eraill i'r Strategaeth yn ymwneud â chyfeirio at Academi Ddysgu Cymru Gyfan.

Wrth ystyried yr adroddiad, canmolodd yr Aelodau'r Pennaeth Gwasanaethau Democraataidd ar ddogfen gynhwysfawr a diddorol. Yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at sut y gellid asesu ymddygiad heriol ac amhriodol. Mewn ymateb, dywedodd y Pennaeth Gwasanaeth fod nifer o lwybrau gan gynnwys defnyddio Gweithdrefn Datrys Anghydfodau Lleol y Cyngor. Dywedodd y Cynghorydd N Thomas fod trafodaeth gyda'r Swyddog Monitro wedi bod o gymorth mawr yn ei

brofiad cyn ystyried dwysáu mater ymhellach a chynghori'r Aelodau i ystyried y dull hwn yn y lle cyntaf.

Awgrymodd y Cynghorydd Wilson fod rheolau hyfforddiant dadl yn faes y dylai pob Aelod Etholedig ei ystyried yn hyfforddiant gorfodol er mwyn i'r Aelodau fod yn gwbl ymwybodol o'r protocolau perthnasol, sut y dylid cynnal busnes a chynnal cyfarfodydd yn gyffredinol. Derbyniwyd y farn hon gan y Pwyllgor

Wrth gyfeirio at ddiogelwch yr Aelodau wrth ymgymryd â'u dyletswyddau, cyfeiriodd y Cynghorydd Wilson hefyd at offer y gallai'r Cyngor ei ddarparu e.e. defnyddio camerâu corff. Fodd bynnag, ystyriodd y Pwyllgor y pwynt hwn, roedd y Cadeirydd o'r farn bod defnyddio camerâu corff yn codi nifer o faterion ymarferol mewn perthynas â defnyddio dyfeisiau, caniatâd a chadw gwybodaeth bersonol o'r fath. Roedd y Cadeirydd, yn ei farn ef, yn ystyried y byddai'n fwy priodol datblygu polisi diogelwch personol i gefnogi Aelodau a allai roi cyngor a chymorth gan y Cyngor wrth gyflawni eu dyletswyddau.

Ar ôl ystyried yr adroddiad ac o ystyried y sylwadau a wnaed yn y cyfarfod, maes o law, fe'i

PENDERFYNWYD –

- (1) BOD y pynciau sydd yn y tabl sydd ynghlwm yn Atodiad B i'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo gyda diwygiad y dylid cynnwys hyfforddiant Rheolau Trafod fel hyfforddiant gorfodol.
- (2) BOD y gwaith o ddatblygu polisi diogelwch personol yn benodol ar gyfer Aelodau Etholedig yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor a'r Cabinet i'w ystyried/mabwysiadu maes o law.
- (3) BOD cynnwys Fframwaith Cymwyseddau CLILC (Atodiad C i'r adroddiad) a'r disgrifiadau rôl enghreifftiol diwygiedig ar gyfer Aelodau a nodir yn Atodiad D i'r adroddiad, fel rhan o'r gwaith o adnewyddu Strategaeth Datblygu Aelodau'r Cyngor yn cael ei gymeradwyo.
- (4) BOD y Strategaeth Datblygu Aelodau newydd sy'n ddarostyngedig i Ddatrysiadau 1, 2 a 3 uchod yn cael ei chymeradwyo a'i chyfeirio at y Cabinet i'w hystyried a'i chymeradwyo.

Rhesymau dros y penderfyniadau

- (1) Cydnabod meysydd pwnc dysgu hanfodol ac argymelledig i'w cynnwys yn Strategaeth y Cyngor.
- (2) Ystyried diogelwch personol Aelodau Etholedig.
- (3) Cydnabod bod y Fframwaith yn cydnabod arfer gorau ac yn adlewyrchu disgrifiadau rôl enghreifftiol a themâu CLILC ar gyfer Rhaglen Sefydlu arfaethedig ar gyfer Aelodau newydd a rhai sy'n dychwelyd ac yn ystyried Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

(4) Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet i'r Strategaeth newydd gan roi sylw i Ddatrysiadau 1, 2 a 3 uchod.

212 RHAGLEN SEFYDLU A DATBLYGU AELODAU DRAFFT 2022 (PGD) –

Amlinellodd yr adroddiad y rhaglen sefydlu a datblygu arfaethedig ar gyfer Cynghorwyr newydd eu hethol a'u dychwelyd yn dilyn yr Etholiad Llywodraeth Leol ym mis Mai 2022 fel y nodir yn Atodiad A ac roedd i'w hystyried gan y Pwyllgor.

Dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Democraidd fod Rhaglen Sefydlu a Datblygu gynhwysfawr ar gyfer Aelodau wedi'i chynnal yn dilyn Etholiad Llywodraeth Leol 2017 a oedd wedi llywio'r strwythur ar gyfer rhaglen arfaethedig 2022.

Roedd y rhaglen arfaethedig, yn ôl ei natur a'i hamserlen, yn cynnwys rhai dyddiadau/amseroedd a chynnwys drafft a oedd yn ddangosol ac yn destun newid.

O ystyried y penderfyniadau cynharach a wnaed gan y Pwyllgor mewn perthynas â'r Strategaeth Datblygu Aelodau ddrafft, y bwriad oedd diwygio'r rhaglen i'w gwneud yn ofynnol i fynychu sesiynau datblygu Rheolau Dadlau fel datblygiad gorfodol. Gofynnodd y Cynghorydd Thomas a ellid cysylltu â rhwydweithiau GLAM a lleiafrifoedd Ethnig y Fro er mwyn iddynt helpu wrth gyflwyno'r sesiynau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth. Rhoddodd Pennaeth y Gwasanaethau Democraidd addewid i ymchwilio a fyddai hyn yn ymarferol. Awgrymodd y Cynghorydd McCaffer, er budd cynwysoldeb ac amrywiaeth y dylid diwygio'r amseroedd ar gyfer unrhyw sesiynau a nodir fel rhai sy'n dechrau am 9.00 a.m. fel bod y sesiynau'n dechrau am 9.30am i gynorthwyo'r Aelodau hynny sydd â chyfrifoldebau gofal plant. Gofynnodd y Cynghorydd Hanks a oedd yn myfyrio ar y rhaglen sefydlu flaenorol yn 2017 a ellid rhoi mwy o bwyslais ar gyfleoedd rhyngweithiol mewn pryd, yn benodol, i Aelodau rwydweithio â'i gilydd, y dylid darparu unrhyw daflenni i Aelodau cyn y sesiynau y bwriedir iddynt eu mynychu a bod cyfleoedd yn cael eu hystyried i Aelodau gyfarfod â swyddogion eraill yn y gwasanaethau yn ogystal ag Uwch Reolwyr yr awdurdod.

Yn dilyn awgrym gan y Cynghorydd Robertson y dylid darparu map o ardaloedd ward y Fro a rhestr o fanylion cyswllt y swyddogion yn y gwasanaethau yn ogystal ag Uwch Reolwyr, byddai'r rhain yn cael eu cynnwys yn y rhaglen yn nes at yr amser. Tynnodd y Cynghorydd Wilson sylw at rôl yr Aelod mewn perthynas â phenodiadau fel cynrychiolwyr ALI ar Gyrrff Llywodraethu ac awgrymwyd y gellid cynnwys yr agwedd hon hefyd mewn rhai sesiynau.

Roedd yr Aelodau wrth gydnabod y gwaith sylweddol a wnaed gan y Tîm Gwasanaethau Democraidd hyd yma wrth baratoi'r Rhaglen Sefydlu a'r Strategaeth Datblygu Aelodau ddrafft yn cydnabod bod gwybodaeth a gasglwyd drwy arolygon yr Aelodau, digwyddiadau Expo Aelodau ac o ystyried rhaglen sefydlu 2017, wedi llywio'r rhaglen.

PENDERFYNWYD – BOD y Rhaglen Sefydlu a Datblygu Aelodau ddrafft, sydd wedi'i hatodi fel Atodiad A i'r adroddiad, yn cael ei chymeradwyo a'i chyfeirio at y Cabinet i'w hystyried a'i chymeradwyo gyda'r ychwanegiadau canlynol a awgrymir:

- Cynnwys hyfforddiant Rheolau Trafod yn y Rhaglen Sefydlu Ddrafft fel hyfforddiant gorfodol
- Dylid cysylltu â rhwydweithiau GLAM a lleiafrifoedd ethnig Cyngor Bro Morgannwg gyda'r nod o helpu i gyflwyno'r sesiynau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth;
- O ran cynwysoldeb ac amrywiaeth, dylid newid y sesiynau hyfforddiant a nodwyd fel 9.00 a.m. i 9.30 a.m. i gynorthwyo Aelodau sydd â chyfrifoldebau gofal plant;
- Penodiadau aelodau e.e. i Gyrrff Llywodraethu a Chyrff Allanol
- Dylid rhoi ystyriaeth bellach i sicrhau bod sesiynau'r rhaglen sefydlu yn cynnwys:
 - cyfleoedd rhyngweithiol,
 - amser i Aelodau rwydweithio â'i gilydd,
 - cyflwyniadau a thafleuni i'r Aelodau cyn y sesiynau y maent wedi trefnu i'w mynychu,
 - cyfleoedd i Aelodau gyfarfod â swyddogion eraill yn y gwasanaethau, yn ystod y rhaglen sefydlu, yn ogystal ag Uwch Reolwyr yr awdurdod.

Rheswm dros y penderfyniad

Hwyluso'r gwaith o gymeradwyo a chyflwyno digwyddiadau Sefydlu Aelodau a'r Rhaglen Datblygu Aelodau barhaus a rhoi sylw i'r sylwadau / awgrymiadau a wnaed yn ystod y cyfarfod.

213 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PENNAETH GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD (PGD) -

Diben yr adroddiad oedd rhoi amlinelliad i'r Pwyllgor o'r adnoddau staff sy'n bodoli o fewn y Gwasanaethau Democrataidd, crynodeb o'r ystod eang o ddyletswyddau a gyflawnir yn y gwasanaeth drwy gydol y flwyddyn, datblygiadau a chynlluniau parhaus ar gyfer y dyfodol.

PENDERFYNWYD - BOD yr adroddiad yn cael ei nodi.

Rhesymau dros y penderfyniadau

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

214 LLAWLYFR YMGEISYDD DRAFFT AC AELOD ETHOLEDIG (RHIFYN 2022) (PGD) -

Diben yr adroddiad oedd ceisio cymeradwyaeth yr Aelodau o gynnwys y Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig (Argraffiad 2022) drafft cyn ei gyhoeddi fel rhan

o Broses Enwebu mewn Etholiadau Llywodraeth Leol a Rhaglen Datblygu Aelodau barhaus y Cyngor.

Roedd Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig yn adnodd gwybodaeth pwysig gan ei fod yn galluogi pob Ymgeisydd Etholiad a ddaeth yn Aelodau Etholedig yn y pen draw i ymglyfarwyddo'n gyflym â'r ffordd yr oedd y Cyngor yn gweithio, y cymorth a oedd ar gael iddynt, y rheolau a'r gweithdrefnau y gweithredodd y Cyngor oddi tanynt a chymhlethdodau rôl yr Aelod Etholedig.

Trefnwyd yr Etholiad Llywodraeth Leol nesaf ar gyfer 5 Mai 2022 gyda'r dyddiad cau ar gyfer Enwebiadau Ymgeiswyr i fod ar neu o gwmpas dydd Iau 7 Ebrill 2022. Byddai hyn yn cael ei gadarnhau gan y Comisiwn Etholiadol yn ddiweddarach eleni.

PENDERFYNWYD –

- (1) BOD y Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig drafft (Argraffiad 2022), sydd wedi'i atodi fel Atodiad A i'r adroddiad, yn cael ei gymeradwyo a'i gyfeirio at y Cabinet i'w gymeradwyo.
- (2) BOD y Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig (Argraffiad 2022) ar gael i holl Ymgeiswyr Etholiad Llywodraeth Leol 2022 gan Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, yn dilyn y dyddiad cau ar gyfer Enwebiadau Ymgeiswyr, fel y pennwyd gan y Comisiwn Etholiadol.
- (3) BOD copi electronig o'r Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig (Argraffiad 2022) yn cael ei lanlwytho i Wefan y Cyngor, Hyb Pwyllgorau Aelodau, Ffolder 'Sut i' Bwrdd Gwaith Aelodau a Hafan MemberNet yn dilyn Etholiad Llywodraeth Leol 2022.
- (4) BOD y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn cael ei awdurdodi, mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, i wneud diwygiadau i gynnwys y Llawlyfr sy'n ymwneud â diwygiadau teipograffyddol neu i adlewyrchu newidiadau sy'n gysylltiedig â diweddarau polisi a/neu Gyfansoddiad y Cyngor.

Rhesymau dros y penderfyniadau

- (1) Hwyluso'r gwaith o gymeradwyo a chyhoeddi Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig (argraffiad 2022) fel rhan o Broses Enwebu Etholiad Llywodraeth Leol 2022 a Rhaglen Datblygu Aelodau barhaus y Cyngor.
- (2) Rheoli disgwyliadau Ymgeiswyr yr Etholiad o rôl yr Aelod Etholedig a sicrhau bod gan Aelodau Etholedig wybodaeth bwysig ar gael iddynt cyn eu diwrnod cyntaf yn y swydd.
- (3) Mae'r Llawlyfr Ymgeiswyr ac Aelodau Etholedig (Argraffiad 2022) ar gael yn rhwydd i bob Aelod Etholedig pryd bynnag y bo angen yn ystod eu cyfnod yn y swydd

(4) Sicrhau bod cynnwys y Llawlyfr yn parhau i ddatblygu dros y cyfnod cyn ei gyhoeddi a'i fod yn parhau'n gywir.